

Liikuvus Euroopas

Sotsiaalkindlustusõigused
Ühendkuningriigis

Euroopa Komisjon

Liikuvus Euroopas

(Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)

Sotsiaalkindlustusõigused Ühendkuningriigis

Seisuga 21. märts 2006

Euroopa Komisjon

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat

Üksus E.3

Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas trükises sisalduva teabe kasutamise eest.

Märkus:

Käesolev brošüür põhineb Ühendkuningriigi poolt 21. märtsil 2006 esitatud andmetel. Seetõttu tuleb veenduda, et liikmesriigi õigusakte ei ole hiljem muudetud ning et esitatud teave on tänaseni kehtiv. Selleks pöörduge pädevate ametkondade ja asutuste poole, kelle kontaktandmed on esitatud punktis 3 „Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed.

**Europe Direct on teenus,
mis aitab leida vastused
Euroopa Liiduga seotud küsimustele**

Tasuta infotelefon: (*)

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Mõned mobiilsideoperaatorid ei võimalda helistamist 00 800 numbritel või võtavad neile helistamise eest kõnetasu.

Euroopa Liidu kohta leiab palju muud teavet Internetist Euroopa serveri veebilehtedelt (<http://europa.eu>).

© Euroopa ühendused, 2009

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Bibliograafilised andmed on esitatud väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2009

ISBN 92-79-04061-8

Sisukord

1. Üldteave.....	5
2. Sotsiaalkindlustuse liigid.....	7
2.1. Hüvitised haiguse ning raseduse ja sünnituse korral	7
2.1.1. Mitterahalised ravikindlustushüvitised.....	7
2.1.2. Haigushüvitised.....	7
2.1.3. Sünnitushüvitised.....	9
2.2. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised	10
2.3. Matusetoetused	11
2.4. Invaliidsushüvitised	12
2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised	13
2.6. Töötushüvitised	14
2.7. Eelpensionihüvitised	14
2.8. Perehüvitised	14
2.9. Mitteosamakselised rahalised erihüvitised	15
3. Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed	17

Üldteave

Ühendkuningriigis kohaldatakse järgmisi sotsiaalkindlustusskeeme:

- riiklik sotsiaalkindlustussüsteem, mille alusel makstakse rahalisi hüvitisi haigestumise, töötuse, elukaaslase surma, pensionileiudumise jne puhul. Nende hüvitiste saamise aluseks on riikliku sotsiaalkindlustuse osamaksete tasumine;
- riiklik tervishoiuamet, mis pakub ravi-, hambaravi- ja silmaarstiteenuseid ning mille poole võivad üldjuhul pöörduda kõik Suurbritannias ja Põhja-lirimaal elavad isikud;
- peretoetused ja maksusoodustusprogrammid, mille alusel pakutakse rahalisi hüvitisi lapsi kasvatavatele isikutele;
- mitteosamakselised hüvitised teatavatele puudega isikutele või eluheidikutele;
- muud tööandja poolt vanema- või lapsendamispühkuse õigusega töötajatele makstavad hüvitised.

➔ Osamaksed riiklikku sotsiaalkindlustussüsteemi

Riiklikku sotsiaalkindlustussüsteemi makstavad osamaksed jagunevad viide liiki:

- palgatöötajana peate te tasuma 1. liigi põhiosamakseid, kui teie töötasu ületab kindlaksmääratud esimese põhitaseme. Osamaksed moodustavad teatava protsendi teie igapäevast sissetulekut kuni kindlaksmääratud ülempiirini ning peetakse teie töötasust kinni. Hüvitisõiguse säilimiseks tuleb osamakseid tasuda ka juhul, kui teie töötasu on kindlaksmääratud põhitasemest madalam, kuid ületab kehtestatud miinimumsissetulekut. Kui teie töötasu ületab teise taseme, tasub teie tööandja 1. liigi osamaksete täiendavaid osamakseid. Täiendavaid osamakseid ei peeta töötaja töötasust kinni, vaid nende tasutakse tööandja kulul;
- kui te ei ole palgatöötaja ning teie sissetulek ületab madalalpalgaliste suhtes kehtestatud maksuvaba miinimumi (*Small Earnings Exception*), peate te tasuma 2. liigi osamakseid. 2. liigi osamaksete näol on tegemist kindlasummaliste osamaksetega. Kui teie maksusta-

tav tulu ületab soodsama tulumaksu taseme, peate te tasuma lisaks 4. liigi osamakseid. 4. liigi osamakseid tasutakse üldjuhul Ühendkuningriigi maksu- ja tolliametile (*Her Majesty's Revenue and Customs*), kuid neid ei võeta arvesse hüvitiste määramisel;

- 3. liigi osamaksete näol on tegemist vabatahtlike osamaksetega, mida arvestatakse ainult põhivanaduspensioni ja lese pensioni põhiväljamaksete puhul. Neid saate maksta juhul, kui te ei ole kohustatud tasuma 1. liigi põhiosamakseid ja kui te olete vabastatud 2. liigi osamaksetest või kui makstavatest osamaksetest ei piisa sotsiaalkindlustusõiguse saamiseks. 3. liigi osamaksed on kindlasummalised osamaksed;
- teatavate isikukategooriate suhtes, nagu meremehed ja lendurid, kohaldatakse eraldi eeskirju;
- kui te olete tööandja, võib teile laieneda ka kohustus tasuda liigi 1A osamakseid, mis on peamiselt mõeldud rahalise hüvitise õiguse saamiseks näiteks erakusutuses olevate sõidukite ja kasutatud kütuse eest.

Täiendavat teavet kehtivate osamaksetariifide kohta võib saada Ühendkuningriigi maksu- ja tolliameti koduleheküljelt <http://www.hmrc.gov.uk>.

➔ Krediit (fiktiivsed osamaksed)

Teatavatel juhtudel on võimalik, et sotsiaalkindlustuse osamaksed loetakse (krediidina ette) tasuta ka juhul, kui te neid tegelikult ei ole tasunud. See toimub näiteks haigestumisest tingitud ajutise töövõimetuse puhul või töötuse korral. Selline krediit võib võimaldada teil kasutada teatavaid sotsiaalkindlustusteenuseid. Enamiku teenuste puhul on siiski nõutav, et te oleks varasemalt maksanud teatavas ulatuses sotsiaalkindlustuse osamakseid.

Üldjuhul saavad kõik isikud 16-aastaseks saamisel automaatselt endale sotsiaalkindlustuse numbrit. Kui teil tööleasumisel seda numbrit mingil põhjusel ei ole, peate te selle endale küsima. Selleks tuleb pöörduda tööhõive- ja pensioniministeriumi *Jobcentre Plus* (*) ameti piirkondliku keskuse või Põhja-lirimaal tööhõiveameti kohaliku harukontori või sotsiaalministeriumi kohaliku harukontori poole. Mainitud ametite aadressid leiate telefoniraamatust, samuti on neid võimalik küsida postkontorist. Teie tööandja vajab sotsiaalkindlustuse numbrit selleks,

et registreerida täpselt teie makstavad sotsiaalkindlustusmaksed. See number tuleb ära näidata ka ministeeriumiga peetavas kirjavahetuses ning kõikide hüvitiste taotlemisel, sest see võimaldab ministeeriumil tuvastada teie sotsiaalkindlustustoimiku ja maksta hüvitisi kiiresti.

→ Hüvitised (üldpõhimõtted)

Riikliku sotsiaalkindlustussüsteemi rahalised hüvitised sõltuvad teie tasutud osamaksetest. Hüvitisõiguse saamiseks peate olema eelnevalt tasunud teatava minimaalse osamaksumma. Seevastu raviteenuste, seejuures hambaravi ja silmaarstiteenuste saamise õigus ei ole seotud riikliku sotsiaalkindlustussüsteemi osamaksetega, vaid tagatakse Suurbritannias riikliku tervishoiuameti (*National Health Service*) ja Põhja-lirimaal tervishoiu- ja sotsiaaliameti poolt (*Health and Personal Social Service*).

Et saada rahalist hüvitist haigestumise, sünnituse ning töötuse puhul, peavad teie puhul olema täidetud teatavad osamaksetega seotud tingimused, mis on toodud punktides 2.1.2, 2.1.3 ja 2.6. Nende tingimuste täitmiseks on võimalik võtta arvesse ka mõnes teises liikmesriigis tasutud sotsiaalkindlustuse osamakseid. Vanaduspensionini ja toitjakaotuspensionini määramisel võetakse arvesse sotsiaalkindlustuse osamakseid, mida te olete tasunud kõikides nendes liikmesriikides, kus te olete töötanud (või kus teie abikaasa või elukaaslane töötas).

Rahaliste sotsiaalkindlustushüvitiste saamise eelduseks olevate osamaksete hulka arvestatakse ka 2. liigi osamakset (vt allpool).

Hüvitiste taotlemisega ei või ülemäära viivitada, sest sel juhul võite te kaotada õiguse hüvitiste saamiseks.

→ Otsuste vaidlustamine

Hüvitistaotluse vaatab läbi vastav ametnik. Teile teatakse tehtud otsusest ja selle otsuse vaidlustamise võimalustest. Teil on õigus vaidlustada tehtud otsus ka sõltumatus kohtus.

Osamaksetega seotud küsimustes teeb otsuse Ühendkuningriigi maksu- ja tolliamet. Otsuse vaidlustamiseks võite pöörduda maksude arbitraažikomisjoni (*Tax Appeal Commissioners*) poole.

Seadusega on ette nähtud erimenetlused arstide, hambarastide, silmaarstide ja apteekrite kohta esitatud kaebuste läbivaatamiseks. Kaebuse esitamiseks tuleb pöörduda kohaliku perearstiteenuste keskuse (*Family Health Services Authority*) poole, keskuse aadressi ja telefoninumbri leiata telefoniraamatust. Tervishoiuameti ametnike vastu esitatud kaebused vaatab Suurbritannias läbi tervishoiuvolinik (*Health Service Commissioner*) ja Põhja-lirimaal vaidlusküsimuste volinik (*Commissioner for Complaints*).

→ Gibraltar

Gibraltaris kohaldatavad sotsiaalkindlustuse ja tervishoiuteenuste eeskirjad erinevad Ühendkuningriigis kohaldatavatest. Üksikasjalikuma teabe saamiseks Gibraltaril kohaldatava sotsiaalkindlustuskeemi kohta võib pöörduda sotsiaalkindlustusministeeriumi (*Department of Social Security*) aadressil 14 Governor's Parade, Gibraltar. Teabe saamiseks tervishoiuteenuste kohta pöörduge Gibraltaril tervishoiuameti (*Gibraltar Health Authority*) poole aadressil Europort Avenue, Gibraltar.

* Tõlkija märkus: ametkond, mis hõlmab endist tööhõiveametit ja teatavaid hüvitiste maksimisega seotud teenistusi.

Sotsiaalkindlustuse liigid

2.1. Hüvitised haiguse ning raseduse ja sünnituse korral

2.1.1. Mitterahalised ravikindlustushüvitised

Kui te olete palgatöötaja, otsite tööd või elate alaliselt Ühendkuningriigis, on üldised raviteenused ja haiglaravi teie ja teiega koos elavate pereliikmete jaoks tasuta ning neid teenuseid osutab riiklik tervishoiuamet (NHS). Nende teenuste puhul ei nõuta osamaksete tasumist riiklikku sotsiaalkindlustussüsteemi. Osaliselt tuleb tasuda retseptiravimite, hambaravi ja teatavate lisavahendite (näiteks parukad ja tekstiilmaterjalist abivahendid), teatavad isikud on ka nendest kuludest osaliselt või täielikult vabastatud. Tervishoiuamet viib vaid teatavate isikute suhtes läbi nägemiskontrolli- ja hüvitab osaliselt prillide maksumuse. Enamik inimesi peab silmaarstiteenuste eest maksma ise.

Riikliku tervishoiuameti tariife ja tervishoiukulude hüvitisteks abikõlblike isikute kategooriaid tutvustavaid voldikuid on võimalik küsida raviarstide, hambaarstide, silmaarstide ja apteekrite käest ning postkontoritest ja sotsiaalkindlustusameti kohalikest harukontoritest. Enamik raviarste ja silmaarste ning paljud hambaarstid osutavad teenuseid riikliku tervishoiuameti raames. Teie elukohajärgsete riikliku tervishoiuameti volitatud raviarstide, hambaarstide ja silmaarstide nimed ja aadressid on kättesaadavad esmaabikeskustest (*Primary Care Trusts – PCT*) [Šotimaal tervishoiuameti usaldusasutused (*Health Boards*), Põhja-lirimaal üldteenuste ametist (*Central Services Agency*)]. Vastav teave on leitav ka enamikus riiklikes raamatukogudes. Kohaliku tervishoiuameti [Šotimaal tervishoiuameti usaldusasutuste (*Health Board*)] telefoninumbrit on võimalik küsida tasuta meditsiiniinfoteenistuse numbrilt 0800 665544 (või Šotimaal 0800 224488). Üldteenuste ameti (*Central Services Agency*) telefoninumber Põhja-lirimaal on 028 90 324431.

Kui te olete 16-aastane või vanem, on teil võimalik valida endale isiklik raviarst. Selleks tuleb pöörduda arstikabinetti ja paluda end registreerida selle arsti riikliku tervishoiuameti patsientide nimekirja. Kui arst nõustub teid registreerima, teeb ta vajalikud toimingud, et teile väljastataks riikliku tervishoiunumbriga ravikindlustuskaart. Arstidel on õigus keelduda patsientide lisamisest

oma nimekirja keeldumist põhjendamata. Kui arst või teie ise vahetate elukohta või muudel isiklikel põhjustel on teil õigus raviarsti vahetada. Sel juhul valige uue raviarsti, kes registreerib teid oma nimekirja. Kiireloomulise abi vajamisel osutab teile abi ükskõik milline riiklikusse tervishoiuameti kuuluv arst, kui teie oma arst ei saa teid ravida.

Teil on õigus mis tahes hetkel valida endale riiklikus tervishoiuameti töötav hambaarst või silmaarst. Seejuures, kuivõrd riiklikku tervishoiuameti kuuluvatel arstidel, hambaarstidel ja silmaarstidel on õigus patsientide ravida ka raha eest eraõigusliku süsteemi raames, veenduge, et teid ravitaks riikliku tervishoiuameti raames. Eraarstikulusid riiklik tervishoiuameti ei hüvita ning need peab kandma patsient ise.

Kui te vajate haiglaravi või peate pöörduma eriarsti poole, korraldab selle tasuta teie arst, kes töötab riiklikus tervishoiuameti. Kiireloomulise abi vajamisel võetakse teid haiglasse ilma teie oma arsti vahenduseta.

→ Teises liikmesriigis osutatavad raviteenused

Kui te olete kindlustatud Ühendkuningriigis, kuid elate ajutiselt või alaliselt mõnes teises liikmesriigis, on teil ja teie pereliikmetel õigus kasutada asukohamaa sotsiaalkindlustussüsteemi raviteenused. Kui te kavandate lühiajalist viibimist teises liikmesriigis (puhkus, ärireis jne) küsige eelnevalt postkontorist reisijate ravikindlustusinfo voldikut (*Health Advice for Travellers*) ning hankige endale Euroopa ravikindlustuskaart. Kui te kavatsete asuda elama välisriiki, küsige kohalikust sotsiaalkindlustusameti harukontorist endale voldik SA 29.

2.1.2. Haigushüvitised ¹

→ Tööandja makstavad päevapõhised haigushüvitised (Statutory Sick Pay – SSP)

Enamikul tööandja heaks töötavatel isikutel on õigus juhul, kui nad on haigestumise tõttu sunnitud jääma töölt eemale vähemalt neljaks järjestikuseks päevaks ja kui nende keskmine nädalatöötasu on suurem või võrd-

¹ Vt ka punkt 2.9.

ne riikliku ravikindlustussüsteemi osamaksete maksebaasiga, saada tööandja kulul päevapõhist haigushüvitist (SSP), Ajavahemikus, mil nimetatud hüvitise maksmise kohustus lasub tööandjal, st maksimaalselt 28 nädala jooksul ühe töövõimetusperioodi kestel, asendab see hüvitis riikliku töövõimetus hüvitise. Asjaomast hüvitist ei ole vaja eraldi ametlikult taotleda, kuid te peate järgima tööandja kehtestatud nõudmisi seoses haigestumisest teatamise viisi ja tähtaegadega ning hüvitise väljamaksmise aluseks olevate tõendavate dokumentidega. Te peate end ise nende nõudmistega kurssi viima, vastasel juhul võite te kaotada osa hüvitistest. Kui te olete pärast tööandja tagatud hüvitisperioodi lõppemist endiselt haige, võite te taotleda tööhõive- ja pensioniministeriumi vahendusel makstavat riiklikku töövõimetus hüvitist (vt allpool).

Teatavate palgatöötajakategooriate, näiteks üle 65-aastaste isikute suhtes ei kohaldata tööandjale seadusega pandud hüvitiskohustust (SSP).

➤ Riigi makstavad ajutise töövõimetus hüvitised (State Short-term Incapacity Benefit)

Juhul, kui te ei suuda töötada haigestumise või töövõimetus tötü, on teil õigus taotleda ajutise töövõimetus hüvitise maksmist, kui teie haigus on kestnud vähemalt neli päeva ja kui teil ei ole õigust saada nimetatud perioodi eest tööandja makstavat töövõimetus hüvitist. Esimese kolme töövõimetus päeva eest ei ole hüvitisi ette nähtud.

Osamaksete tasumisega seotud tingimused on järgmised:

- te peate olema tasunud ühe maksuaasta jooksul 1. või 2. liigi või samaaegselt mõlema liigi osamaksete summas, mis võrdub vähemalt 25-kordse miinimumsissetulekuga (vt punkt 1) (alates 2001. aasta aprillist peab sellises ulatuses osamaksete olema tasutud hüvitistaotluse esitamisele eelnevast kolmest aastast vähemalt ühe aasta jooksul) ja
- hüvitistaotluse esitamise aastale (alates jaanuari esimesest pühapäevast kuni järgneva aasta jaanuari esimesele pühapäevale eelneva laupäevani) eelnenud kahe viimase maksuaasta jooksul (maksuaasta kestab 6. aprillist kuni järgmise aasta 5. aprillini) peate te olema mõlemal aastal tasunud või peab teie arvele olema arvestatud 1. või 2. liigi või samaaegselt mõlema liigi osamaksete summas, mis võrdub vähemalt 50-kordse miinimumsissetulekuga. Näiteks kui te taotlete hüvitist 2006. aasta juunis, on teie taotluse aluseks osamaksete, mis on tasutud 6. aprillist 2003 kuni 5. aprillini 2004 ja 6. aprillist 2004 kuni 5. aprillini 2005. Hüvitismäärasid kajastavaid voldikuid on võimalik saada sotsiaalkindlustus ameti kohalikest harukontoritest.

Osamaksete tasumise tingimuste hindamisel võetakse arvesse kindlustus-, elamis- ja tööperioode teistes liikmesriikides.

➤ Hüvitismäära suurendamine ülalpeetavate isikute olemasolu korral

Kui teie ülalpidamisel on täiskasvanud isik, kui teil on ülalpeetavaid lapsi või kui teie abikaasa või elukaaslane on üle 60-aastane, on teil õigus taotleda ajutise töövõimetus hüvitise suurendamist. Kui teie abikaasa või elukaaslane elab teises liikmesriigis, peate te oma taotlusele lisama vormi E105, mida on võimalik saada tema elukohtade liikmesriigi ravikindlustus asutusest.

Ülalpeetavate laste puhul on teil võimalik taotleda ajutise töövõimetus hüvitise suurendamist alates 28. haigusnädalast.

➤ Kuidas toimub taotluse esitamine juhul, kui te töötate tööandja heaks?

Kui teie tööandja kohustus maksta päevapõhist haigushüvitist (SSP) lõpeb või kui see hüvitisskeem teile ei laiene, saadab tööandja teile dokumendi, milles on toodud hüvitise mittemaksmise põhjused. Dokument hõlmab vormi ajutise töövõimetus hüvitise taotlemiseks. Täitke vorm ja toimetage see võimalikult kiiresti sotsiaalkindlustus ameti kohalike harukontorisse. Lisage sellele olemasolevad arstitõendid ning saatke sotsiaalkindlustus ametile kogu töövõimetusperioodi kestel ka hiljem väljastatavad tõendid.

Töövõimetus hüvitiste väljamaksmine toimub paberil rahakaardi või tšeki kaudu, mida on võimalik vahetada välja sularaha vastu kõikides postkontorites.

➤ Kuidas toimub taotluse esitamine juhul, kui te ei tööta tööandja heaks?

Te peate täitma vormi SC1, mida on võimalik saada arstikabinettidest, haiglastest ja sotsiaalkindlustus ameti harukontoritest. Suurbritannias elades peate te saatma selle täidetult võimalikult kiiresti sotsiaalkindlustus ameti kohalike harukontorile, Põhja-Iirimaal tuleb see vorm saata aadressil Social Security Agency, Incapacity Benefits Branch, Castle Court, Royal Avenue, Belfast BT1 1UB. Kui teie haigus on kestnud kauem kui 7 päeva, peate te haiglast või raviarstilt küsima tõendi, mis tuleb saata samal aadressil kui vorm SC1. Tõendil märgib arst ära teie töövõimetus kestuse.

➤ Töövõimetus hüvitiste maksmine teises liikmesriigis

Teises liikmesriigis viibides on teil õigus saada Ühendkuningriigi töövõimetus hüvitist, kui te olete kindlustatud Ühendkuningriigis ja haigestute mõnes teises liikmesriigis, või kui te saades Ühendkuningriigis töövõimetus hüvitist, lahkute riigist ning tööhõive- ja pensioniministerium või sotsiaalministerium nõustuvad sellega, et teile hüvitist edasi makstakse.

Kui te haigestute teises liikmesriigis viibides ja teil ei ole õigust saada tööandja makstavat päevapõhist haigushü-

vitist (SSP), peate te esitama vastava liikmesriigi ravikindlustusametile kolme päeva jooksul avalduse hüvitise saamiseks, lisades sellele arstitõendi ning läbima nõutavad läbivaatused.

Kui te saate Ühendkuningriigi töövõimetushüvitist ja kavatsete siirduda teise liikmesriiki, pidage hüvitise asjus teile seda hüvitist maksva asutusega aegsasti enne äraõitu nõu.

2.1.3. Sünnitushüvitised

Tööandja kulul makstav sünnitushüvitis
(Statutory Maternity Pay -SMP)

Enamikul lapseootel palgatöötajatel on õigus saada tööandja makstavat sünnitushüvitist (SMP). Hüvitist maksate maksimaalselt 39 nädalase perioodi eest, mis algab kõige varem 11 nädalat enne eeldatavat sünnitusnädalat. Teil on õigus vabalt valida, millal te töö katkestate, kuid hüvitist hakatakse maksma hiljemalt alates lapse sünnile järgnevast päevast.

Tööandjal ei ole õigust maksta teile hüvitist (SMP) hüvitisperioodi ajal tööl käidud nädalate eest. Alates 1. aprillist 2007 on teil õigus töötada kuni 10 päeva jooksul, kaotamata õigust hüvitisele (SMP). Neid päevi nimetatakse „töökohaga sideme säilitamise päevadeks“ (*KIT – Keeping in Touch*) ning nende eesmärgiks on säilitada töötaja side töökohaga ning võimaldada tal osaleda enne töö taasalustamist vajaduse korral näiteks ümberõppes vms. KIT-päevi saab kasutada vaid nii teie enda kui tööandja nõusolekul.

Sünnitushüvitise õiguse saamiseks peate te olema töötanud sama tööandja juures vähemalt 26 järjestikkust nädalat, mis, hõlmab eeldatavale sünnitusnädalale (nädal, mis avab õiguse hüvitise saamiseks) eelnevat viieteistkümnendat nädalat ning ühtlasi lõpeb selle nädalaga.

Lisaks peab teie keskmine nädalatöötasu olema sotsiaalkindlustuse saamiseks vähemalt võrdne miinimumsissetulekuga.

Hüvitise suurus sõltub teie töötasust. Kuue esimese nädala jooksul on sünnitushüvitise suurus (alates 2007. aasta aprillist 112,75 Suurbritannia naelsterlingit) otseselt sõltuvuses teie töötasust (90 % keskmisest nädala töötasust, ilma ülempiirita). Järgmistel nädalatel makstakse kas standardset kindlasummalist toetust või töötasust sõltuvat toetust, kui viimane on standardsest kindlasummalisest toetusest madalam.

Hüvitise saamiseks peate te oma tööandjale teatama kavatsusest töö seoses sünnitusega katkestada. Töö katkestamise kuupäevast tuleb tööandjat teavitada vähemalt 28 päeva ette. Tööandjal on õigus nõuda teilt kirjalikku avaldust. Samuti tuleb tööandjale esitada pärast 21 rasedusnädala möödumist arsti või ämmaemanda väljastatav rasedustõend.

Tööandja maksab hüvitise teile välja üldjuhul samadel kuupäevadel, mil maksti tavapalka. Kui teil ei ole õigust saada tööandja makstavat sünnitustoetust, võib teil olla õigus saada sotsiaalkindlustusameti või Jobcentre Plus makstavat riiklikku sünnitustoetust.

➤ Riiklik sünnitustoetus (Maternity Allowance – MA)

Riikliku sünnitustoetuse saamise õigus on ainult isikel, kellel ei ole õigust saada töandjapoolset sünnitushüvitist, kes ei ole palgatöötajad või –teenistujad ja kelle keskmine sissetulek on vähemalt võrdne nn kontrollperioodi alguses kehtiva sünnitustoetuse saamise alampiiriga (*Maternity Allowance Threshold – MAT*).

Riikliku sünnitustoetuse saamiseks peate te olema olnud mittepalgatöötaja või –teenistuja 66-nädalasest kontrollperioodist vähemalt 26 nädalat. Need 26 nädalat ei pea olema järjestikused. Kontrollperioodiks loetakse 66 nädalat kestvat ajavahemikku, mis lõpeb lapse eeldatavale sünninädalale eelneva nädalaga (kaasa arvatud).

Riikliku sünnitustoetuse alampiir on 30 Suurbritannia naelsterlingit nädalas, seega peab toetuse saamiseks teie keskmine sissetulek olema vähemalt 30 Suurbritannia naelsterlingit nädalas. Keskmise sissetuleku arvestamisel võetakse aluseks 13 nädalat kontrollperioodist (kontrollperioodi sissetulekud).

Kui te vastate mainitud töökoha- ja sissetulekutingimustele, makstakse teile sünnitustoetust maksimaalselt 39 nädala jooksul.

Makstav toetussumma sõltub teie keskmisest nädalatöötasust. Alates 9. aprillist 2007 makstakse teile standardset sünnitustoetust 112,75 Suurbritannia naelsterlingit nädalas või 90 % teie keskmisest töötasust, kui see on väiksem standardsest sünnitustoetusest.

Kui te olete vaadeldavast 13 nädalast iga nädala lõpus tasunud 2. liigi sotsiaalkindlustuse osamakseid, makstakse teile standardset sünnitustoetust. Kui teile on 13 nädala jooksul väljastatud maksevabastuse tõend seoses madala sissetulekuga, on teil õigus saada 90 % standardsest sünnitustoetusest.

Alates 1. aprillist 2007 (kaasa arvatud) on teil õigus töötada riikliku sünnitustoetuse saamise perioodil kuni 10 päeva, kaotamata õigust toetusele. Neid päevi nimetatakse „töökohaga sideme säilitamise päevadeks“ (*KIT – Keeping in Touch*) ning nende eesmärgiks on säilitada töötaja side töökohaga ning võimaldada tal osaleda enne töö taasalustamist vajaduse korral näiteks ümberõppes vms. KIT-päevi saab kasutada vaid nii teie enda kui tööandja nõusolekul. See võimalus kehtib ka füüsilisest isikust ettevõtjate puhul.

Taotluse sünnitustoetuse saamiseks võib esitada alates 14. nädalast enne lapse eeldatavat sünnikuupäeva (alates 27. rasedusnädalast). Taotluse esitamiseks saate küsida taotlusvormid kas Jobcentre Plusi kohalikust büroost,

sotsiaalkindlustusametist, sünnitushaiglast või lastehaiglast. Taotlusvormi leiab samuti tööhõive- ja pensioniminsteeriumi koduleheküljelt aadressil <http://www.dwp.gov.uk>.

Esitage taotlus õigeaegselt. Arvestage, et kui te esitate taotluse hiljem kui kolm kuud pärast sünnitustoetuse maksmise perioodi eeldatavat alguskuupäeva, kaotate te osa toetussummast.

➔ Tööandja makstav isahüvitis
(*Statutory Paternity Pay -SPP*)

Töötaja, kelle elukaaslane ootab last, võib saada pärast lapse sündi tööandja makstavat isahüvitist (SPP). Hüvitisperioodi (üks või kaks nädalat) ja hüvitise väljamaksekuupäeva on võimalik valida kaheksa nädala jooksul alates lapse sünnist.

Hüvitise saamiseks peab töötaja olema töötanud sama tööandja juures 26 nädala jooksul, mis hõlmab eeldatavale sünnitusnädalale eelnevat viieteistkümnendat nädalat ning ühtlasi lõpeb selle nädalaga. Nimetatud perioodi viimase kaheksa nädala jooksul peab tema töötasu olema vähemalt võrdne riikliku sotsiaalkindlustuse süsteemis kehtestatud hüvitiste aluseks oleva miinimumsissetulekuga.

Hüvitise saamiseks tuleb tööandjale esitada ausõnaline kinnitus, et:

- töötaja ülalpidamisel on või hakkab olema laps;
- töötaja on lapse bioloogiline isa või lapse ema abikaasa, deklareeritud elukaaslane või elukaaslane;
- võtab asjaomase puhkuse eesmärgiga hoolitseda lapse eest ja/või toetada lapse ema.

Hüvitist makstakse standardsummas. Üldjuhul maksab tööandja isahüvitise välja samal kuupäeval kui tavalise töötasu.

2.2. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised

Tööõnnetuse või kutsehaiguse puhul makstakse hüvitist juhul, kui tööõnnetus on toonud teile kaasa töövõimetuse või kui teil esineb haigus, mida käsitletakse kutsehaigusena. Hüvitise saamine ei sõltu riikliku sotsiaalkindlustuse osamaksete tasumisest. Hüvitist makstakse vaid juhul, kui te töötate tööandja heaks, seega kui olete palgatöötaja. Neid on võimalik maksta sõltumata sellest, kas tööõnnetus või kutsehaigus tõi kaasa teie töövõimetuse või mitte.

➔ Töövõimetushüvitis (Disablement Benefit)

Töövõimetushüvitist makstakse juhul, kui te olete pärast 15 nädala möödumist tööõnnetuse toimumisest või kutsehaiguse ilmnemisest endiselt töövõimetu.

Hüvitise määr sõltub töövõimetuse astmest, mis väljendatakse protsendimäärana. Hüvitis võib täiendada mis tahes haigus- või töövõimetushüvitisi.

Täiendavat teavet asjaomaste hüvitiste kohta võib saada Jobcentre Plus büroost või sotsiaalkindlustusametist ning veebilehelt <http://www.dwp.gov.uk>.

Töövõimetushüvitisele lisatakse:

- hooldustoetus, kui te vajate hakkamasaamiseks teise isiku abi ja kui teie töövõimetuse ulatus on 100%;
- eriti raske töövõimetusega seotud toetus, kui teile makstakse hooldustoetust, mille määr kuulub kahe kõrgema määra hulka ja kui on ette näha, et seda hüvitist makstakse püsivalt. Kui tööõnnetus toimus või kutsehaigus ilmnes enne 1. oktoobrit 1990 ja kui teie töövõimetus takistab teil töötada oma tavalisel või sellega samaväärsel töökohal, on teil õigus saada hüvitist sissetuleku kaotuse eest.

Suurbritannias peate te esitama avalduse töövõimetus- toetuste piirkondlikule keskusele (*Disablement Benefit Centre*), see avaldus tuleks esitada võimalikult kiiresti pärast esimeste töövõimetusnunnuste ilmnemist. Lisateavet saab kohalikust Jobcentre Plus büroost. Põhja-Iirimaal tuleb avaldus esitada sotsiaalkindlustusameti tööõnnetuste osakonnale (*Industrial Injuries Branch of the Social Security Agency*) aadressil Castle Court, Royal Avenue, Belfast BT1 1SD.

Töövõimetushüvitisi makstakse kõikide tööõnnetuste ja enamiku kutsehaiguste puhul üldiselt juhul, kui töövõimetus ulatus on vähemalt 14%. Hingamisteede haiguste korral (pneumokonioos, büssinoos) võidakse hüvitist maksta juhul, kui töövõimetus ulatus on suurem kui 1%. Difuusse mesotelioomi, asbestoosi või kopsuvähi korral, mille põhjuseks on asbestiga kokkupuutumine töökohal, on hüvitismäär 100%. Hüvitis kantakse üle otse teie pangaarvele kas iga nelja nädala tagant või iganädalase ettemaksena.

Lisaks sellele kehtib Ühendkuningriigis tööõnnetushüvitistega analoogiline sotsiaalkindlustusskeem (*Analogous Industrial Injuries Scheme*), mida kohaldatakse nende isikute suhtes, kes saavad vigastada ametliku täiendkoolituse läbiviimise käigus. Praegu haldab seda programmi Castlefordi töövõimetushüvitiste keskus, kust on võimalik saada lisateavet telefonil 01977 464 094.

Töövõimetushüvitist ja kahte sellega seotud hüvitist makstakse ka juhul, kui te siirdute teise liikmesriiki. Enne ärasõitu peaksite pidama aegsasti nõu teie hüvitist või toetust maksva asutusega, et tagada hüvitise väljamaksmine välisriigis ja tagada mitterahaliste haigushüvitiste saamine.

Kui kutsehaiguse ilmnemine või süvenemine on tingitud töötamisest enam kui ühes liikmesriigis, makstakse hüvitisi erikorra alusel. Selle kohta tuleks vaadata juhendit „Ühenduse sotsiaalkindlustusalased õigusaktid. Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“.

Kui te leiate, et need eeskirjad laienevad ka teile, pöörduge punktis 3 toodud pädeva ametiasutuse poole.

2.3. Matusetoetused

Surmatoetust makstakse meestele ja naistele, kelle abikaasa on surnud pärast 9. aprilli 2001 või kelle samasooline deklareeritud elukaaslane on surnud pärast 5. detsembrist 2005.

Surmatoetust on kolme liiki.

➔ Matusetoetus (Bereavement Payment)

Matusetoetus on ühekordselt makstav kindel summa – 2000 Suurbritannia naelsterlingit. Toetus on maksuvaba ning seda makstakse leskedele ja elukaaslase kaotanud isikutele, kes ei ole pensioniealised või kes on pensioniealised, kuid kelle abikaasal või elukaaslasel ei olnud õigust saada osamaksete alusel makstavat pensioni.

➔ Lapsevanema lesetoetus (Widowed Parents Allowance -WPA)

Lapsevanema lesetoetust (WPA) makstakse pensionina meestele või naistele, kellel on laps, kes annab aluse selle toetuse maksmiseks, üldjuhul on tegemist lapsega, kellega seoses makstakse peretoetust.

Alates 6. aprillist 2003 asendus iga ülalpeetava lapse eest peretoetusele lisaks makstav lisatasu (*Child Dependency Increase*) laste eest antava maksusoodustusega. Isikud kes mainitud kuupäeval seda lisatasu juba said, saavad seda ajutiselt edasi seni, kuni selle aluseks olevad tingimused on täidetud.

Nimetatud toetust on õigus saada ka rasedatel naistel, kelle veel sündimata lapse isa on surnud, sealhulgas ka naistel, kelle rasedus tuleneb teatavatest viljatusravi liiki-dest, nagu munaraku-, spermadoonorlus või embrüo siirdamine. Seda põhimõtet kohaldatakse ka nende naiste puhul, kes on kaotanud oma deklareeritud elukaaslase.

Lapsevanema lesetoetust ei saa maksta isikutele, kes on jõudnud pensioniikka.

➔ Lesetoetus (Bereavement Allowance)

Lesetoetust makstakse vähemalt 45-aastastele meestele ja naistele, kes ei ole leseks jäämise hetkel jõudnud pensioniikka.

Seejuures makstakse üle 55-aastastele isikutele põhitoetust täismääral, aga isikutele vanuses 45–54 eluaastat makstakse teatav protsendimäär täismäärast. Protsendimäär on kindel suurus ja seda iga-aastaselt ei tõsteta.

Asjaomaste hüvitiste puhul peab surnud abikaasa või elukaaslase puhul olema täidetud osamaksete tasumise tingimus. Lesetoetuse saamiseks peab surnud abikaasa

või elukaaslane olema enne 6. aprilli 1975 tasunud vähemalt 25 1. või 2. liigi osamakset, või peab ta pärast 6. aprilli 1975 olema reaalselt maksnud vähemalt ühe maksa aasta jooksul 1., 2. või 3. liigi osamakseid sellises ulatuses, mis on vähemalt võrdne antud maksa aasta jaoks kehtestatud minimaalse nädalasissetuleku 25-kordse suurusega.

Lapsevanema lesetoetuse ja lesetoetuse korral on kehtestatud kaks osamaksete tasumise tingimust, mis on analoogsed punktis 2.5. kirjeldatud vanaduspensionihul kohaldatavatega, ning mis peavad antud toetuste puhul olema täidetud surnud abikaasa või elukaaslase puhul.

Lisapension on hüvitis, mis on seotud surnud abikaasa või elukaaslase sissetuleku pealt makstavate osamaksetega ning seda saab maksta ainult koos lapsevanema lesetoetusega. Lisapensionihul suurus arvestatakse samal viisil kui koos vanaduspensioniga makstav lisapension.

➔ Mitme liikmesriigi kindlustuskaitse

Kui teie abikaasa või elukaaslane kuulus mitme liikmesriigi sotsiaalkindlustuskeemi, võib teil olla õigus saada toetusi kõikidelt liikmesriikidelt, mille kindlustuskaitse tal oli. Ühenduse vastavad õigusaktid on toodud juhendis „Ühenduse sotsiaalkindlustusalased õigusaktid. Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“.

➔ Taotluse esitamine

Abikaasa või elukaaslase kaotanud isik võib esitada taotluse surmatoetuste saamiseks, täites perekonnaseisuametniku (*Registrar of Births, Marriages and Deaths*) väljastatud surmatunnistuse tagakülje ja saates selle tunnistuse kohalikule Jobcentre Plus büroole või pensioniameti kohalikule harukontorile. Ametkond edastab teile seejärel vastava taotlusvormi, mille te peate täitma ja viivitamatult tagasi saatma. Taotlus hõlmab muuhulgas ka teiste liikmeriikide võimalikke hüvitisi. Kui te ei ela Ühendkuningriigis, edastage oma taotlus oma elukohajärgse liikmesriigi pensioniametile.

Lesetoetusi makstakse naistele, kes jäid leseks enne 9. aprilli 2001, kusjuures isikutele, kes selle kuupäeva seisuga mainitud toetusi said, jätkatakse nende maksmist ajutise korra alusel, kuni nende puhul on täidetud hüvitise saamiseks nõutavad tingimused.

Ema lesetoetust (*Widowed Mother's Allowance*) ja lese-pensionihul (*Widow's pension*) makstakse samadel alustel kui riiklikke pensione (vt punkt 2.5).

➔ Ülalpeetava orvu toetus

Isikule, kellele makstakse peretoetust lapse eest, kes on kaotanud mõlemad vanemad ja kelle see isik on võtnud oma perekonda, võib maksta eestkostjatoetust. Erandkorras on võimalik maksta toetust ka juhul kui lapse üks vanem on elus. Eestkostjatoetuse saamiseks ei pea te tingimata olema lapse õiguspärane eestkostja. Täienda-

vat teavet on võimalik saada voldikust BG1 „Eestkostjatoetus“, mida on võimalik saada Ühendkuningriigi maksu- ja tolliameti infobüroodest või sotsiaalkindlustusameti kohalikust harukontorist.

Juhul, kui orvupensioni maksab mõni teine liikmesriik, kohaldatakse erisätteid. Täiendavat teavet on võimalik saada maksuameti peretoetuste osakonnast (vt punkt 3).

2.4. Invaliidsushüvitised

➔ Pikaajalise töövõimetuse hüvitis (Long-term Incapacity Benefit)

Pikaajalise töövõimetuse hüvitist hakatakse maksuma pärast ajutise töövõimetuse hüvitist juhul, kui töövõime- tus säilib pärast 364-päevast töövõimetusperioodi (kaasa arvatud tööandja makstavad töövõimetushüvitise päe- varahad ja sellele järgnev ajutise töövõimetuse riikliku hüvitise maksmise periood). Pikaajalise töövõimetuse hüvitist ei saa maksta pärast seda, kui isik on jõudnud pensioniikka (meeste puhul 65 aastat ja naiste puhul 60-65 aastat).

Pikaajalise töövõimetuse põhihüvitisele lisandub täien- dav tasu, mille suurus sõltub isiku vanusest hetkel, mil töövõime- tus ilmnes. Kohaldatakse kahte hüvitismäära – madalamat kasutatakse juhul, kui töövõime- tus ilmnes enne 45. eluaastat ja kõrgemat juhul, kui töövõime- tus algas enne 35. eluaastat.

Kui te olete olnud kindlustatud mõnes järgmistest riiki- dest:

- Austria,
- Küpros,
- Tšehhi Vabariik,
- Taani,
- Eesti (välja arvatud mõned erikindlustusskeemid),
- Soome (välja arvatud riiklikud pensionid, mida maks- takse kaasasündinud või lapseas tekkinud puudega isikutele),
- Prantsusmaa (ainult juhul, kui te töötasite kaevurina või ei olnud palgatöötaja, seejuures mitte põlluma- jandustöötaja),
- Saksamaa,
- Kreeka (kuid mitte juhul, kui te kuulusite põllumajan- dustöötajate sotsiaalkindlustusskeemi),
- Ungari,
- Island,
- Itaalia,
- Läti (ainult 1. või 2. grupi invaliididele makstavad toe- tused),
- Liechtenstein,
- Leedu,
- Luksemburg,
- Malta,
- Norra,

- Poola,
- Portugal,
- Slovakkia,
- Sloveenia,
- Hispaania (ainult ametnike, sõjaväelaste ja kohtu- ametnike erikindlustusskeem),
- Rootsi [välja arvatud sissetulekutega seotud ravikind- lustushüvitised (*Income-Related Benefit*) ja tegevus- hüvitis (*Activity Compensation*)],
- Šveits

või kui mõni ülaltoodud riik maksab teile haigushüvitist või töövõimetuspensioni, on teil õigus saada selle riigi töövõimetushüvitist ja Ühendkuningriigi pikaajalise töö- võimetuse hüvitist. Sellisel juhul peate te teavitama rah- vusvahelist pensionikeskust (*International Pension Cent- re*) (mille aadress on toodud punktis 3). Makstavad sum- mad arvestatakse meetodil, mis on esitatud juhendis „Ühenduse sotsiaalkindlustusalased õigusaktid. Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“.

Kui te olete varasemalt olnud kindlustatud ainult mõnes järgmistest riikidest:

- Belgia,
- Eesti (ainult teatavad erikindlustusskeemid),
- Soome (ainult riiklikud pensionid, mida makstakse kaa- sasündinud või lapseas tekkinud puudega isikutele),
- Prantsusmaa (välja arvatud juhul, kui te töötasite kae- vurina või ei olnud palgatöötaja, seejuures mitte põllumajandustöötaja),
- Kreeka (ainult juhul, kui laienete kuulusite põlluma- jandustöötajate sotsiaalkindlustusskeemi),
- Iirimaa,
- Läti (välja arvatud 1. või 2. kategooria invaliididele makstavad toetused),
- Madalmaad,
- Hispaania (välja arvatud ametnike, sõjaväelaste ja kohtuametnike erikindlustusskeem),
- Rootsi (ainult sissetulekuga seotud haigushüvitised ja tegevushüvitis),
- on teil üldjuhul õigus saada ainult Ühendkuningriigi pikaajalise töövõimetuse hüvitist (tingimusel, et viima- ne kindlustamine on toimunud Ühendkuningriigis). Vt juhend „Ühenduse sotsiaalkindlustusalased õigusak- tid. Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“.

Kui teile makstakse pikaajalise töövõimetuse hüvitist ainult Ühendkuningriigis, võidakse hüvitissummat suu- rendada, kui teie ülalpidamisel on abikaasa, elukaaslane või koduõpetaja. Seevastu juhul, kui teile makstakse samaaegselt töövõimetuspensioni mõnes teises liikmes- riigis, kohaldatakse erieeskirju. Täpsema teabe saamiseks pöörduge pädeva asutuse poole, kelle kontaktandmed on toodud punktis 3.

Teie õigust saada pikaajalise töövõimetuse hüvitist võe- takse arvesse automaatselt (st ilma eraldi taotluse esita- miseta), kui te olete saanud ajutise töövõimetuse toetust

364 päeva. Samas peate te jätkama nagu varemgi arsti-
tõendite esitamist.

Pikaajalise töövõimetuse hüvitise väljamaksmine toimub
paberil rahakaardi või tšeki kaudu, mida on võimalik
vahetada välja sularaha vastu kõikides postkontorites.

2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised

Niipea, kui te jõuate pensionikka (meeste puhul 65 aastat
ja naiste puhul 60-65 aastat), võite te taotleda riiklikku
vanaduspensioni sõltumata sellest, kas te jätkate tööta-
mist või mitte. Kui te otsustate lükata pensioni taotlemi-
se edasi pensioniikka jõudmisest hilisemale ajale, või-
dakse teile makstava pensioni määra suurendada.

Põhivanaduspensioni saamiseks peavad teie puhul
olema täidetud järgmised osamakside tasumise tingi-
mused:

- i) pensioni saamiseks peate te enne 6. aprilli 1975 olema
reaalselt tasunud 50 mõne sotsiaalkindlustusliigi
kindlasummalist osamakset või olema mõne 6. aprilli-
le 1975 järgneva maksuaasta jooksul tasunud 1., 2. või
3. liigi osamakside vähemalt sellises summas, mis vastab
„sissetulekufaktorile“, mis on suurem või võrdne
selle aasta jaoks kehtestatud nõutava „sissetulekufak-
toriga“ (vt punkt 1);
- ii) täistariifiga pensioni saamiseks peate te olema tasu-
nud ülalmainitud koguses reaalseid või fiktiivseid või
arvestuslikke (krediteeritud) kõikide liikide osamak-
side; samuti peate te olema töötanud nõutava arvu
aastate jooksul.

Kui aastate arv, mille kestel te olete tasunud reaalseid või
fiktiivseid või arvestuslikke (krediteeritud) osamakside on
väiksem, kui on nõutav täistariifiga pensioni saamiseks,
vähendatakse teile makstavat pensioni proportsionaalselt.

Teil on ka võimalik saada suurendatud tariifiga pensioni,
mis on proportsionaalne teie poolt tasutud osamakside
hulgaga, kui te olete alates 1978. aasta aprillist tasunud
maksuaasta kohta 1. liigi osamakside summas, mis ületab
52-kordse nädalase alampiiri. Lisapension suurendab
sõltub sellest, mitme 1978. aasta aprillile järgneva aasta jooksul
te olete tasunud 1. liigi osamakside ning millised olid iga
aasta kogusissetulekud.

Vanaduspensionid, arvestusmeetodite ja
kehtivate tariifide kohta selgitusi andvaid infovoldikuid
on võimalik saada sotsiaalkindlustusametis kohalikest
harukontoritest.

- Vanaduspensionid, mida makstakse abielus
naistele, leskedele, elukaaslase kaotanud isikutele,
lahutatud ja kooselu katkestanud isikutele

Kui te olete abielus, saadan teil õigus saada kahte liiki
pensionid. Kui te olete tasunud täies ulatuses sotsiaalkind-

lustuse osamakside, võite te taotleda pensioni samadel
alustel kui mees või üksik naine. Teatavatel juhtudel on
teil aga samuti võimalus taotleda pensioni, mis põhineb
teie abikaasa tasutud osamaksetel. Üldjuhul makstakse
teile vaid ühte pensioni, milleks on kahest variandist kõr-
gem pension.

Kui teie abielu või kooselu on lõppenud surma, lahutuse
või abielu tühistamise tõttu, võivad teie surnud või endi-
se abikaasa või elukaaslase tasutud osamakside aidata
teil pensioniikka jõudmisel saada põhipensionid.

Selle kohta saate täiendavat teavet sotsiaalkindlustus-
ameti kohalikes harukontorites olevatest voldikutest.

- Mitme liikmesriigi kindlustuskaitse

Kui te olete olnud kindlustatud mitmes liikmesriigis, võib
teil olla õigus saada pensioni igalt asjaomaselt liikmesrii-
gilt. Lisateavet on võimalik saada juhendist „Ühenduse
sotsiaalkindlustusalased õigusaktid. Teie õigused liikumi-
sel Euroopa Liidu piires“.

- Taotluse esitamine

Vanaduspensionid saamise taotlus tuleks esitada neli
kuud enne seadusjärgse pensioniea saabumist (meestel
65 aastat, naistel 60–65 aastat). Taotlus kehtib ka teistest
liikmesriikidest saadavate võimalike pensionide puhul.

Kui te ei ela Ühendkuningriigis, saatke pensionitaotlus
oma elukohaliikmesriigi pensioniametile.

Vanaduspensionid võib maksta välja iganädalaselt, ette-
maksuna või tšekkide abil, mida on võimalik vahetada
sularahaks kõikides postkontorites. Soovi korral võite te
paluda, et pension makstaks teile välja kord kvartalis või
iga nelja nädala tagant otse teie pangakontole. Kui te
elate teises liikmesriigis, makstakse Ühendkuningriigi
vanaduspensionid teile üldjuhul välja kord kvartalis või iga
nelja nädala tagant tagantjärele, maksmine toimub mak-
sekorralduse alusel otse pangakontole.

- 80-aastased ja vanemad isikud

Kui te olete 80-aastane või vanem, saate te lisaks pensio-
nile veel kõrgealisuse lisatasu. Kui te olete 80-aastane
või vanem ja teil okas ei ole õigust pensioni saada või
saate vaid alampensionid, võite te taotleda mitteosamak-
selist vanaduspensionid, kui teie puhul on täidetud teata-
vad elukohaga seotud tingimused. Nimetatud tingimusi
on täpsustatud voldikus, mida võib saada sotsiaalkind-
lustusametis kohalikest harukontorist.

- Talvine küttetoetus

Talvist küttetoetust (*Winter Fuel Payment*) makstakse
60-aastastele või vanematele isikutele talvise küttetoet-
use perioodi esimesel nädalal. Toetuse maksmise näda-
laks on nädal, mis algab septembri kolmanda esmas-
päevaga.

Kui teil on võimalus kasutada Interneti, võite te külastada meie kodulehte aadressil www.thepensionsservice.gov.uk/winterfuel, lisateavet on samuti võimalik saada telefoni teel asutuselt Winter Fuel Payment Centre, Southgate House, Cardiff Central, Royal Mail, Cardiff CF91 1ZH, numbril 029 2042 8635 (esmaspäevast reedeni 8.30 kuni 16.30) või välismaalt helistades numbril (44 292) 042 86 35.

2.6. Töötushüvitised

Osamakselist töötaja hüvitist makstakse kuni 182 päeva jooksul, kui te olete töötanud, valmis tööd vastu võtma, kättesaadav ja tegelete aktiivselt töö otsimisega. Samuti peate te allkirjastama töötajate lepingu (*Jobseeker's Agreement*), milles on ära näidatud, mida te töö leidmiseks ette võtate. Hüvitise saamise aluseks on alati töötaja tasutud riikliku sotsiaalkindlustuse osamaksed, mittepalgatöötajate suhtes süsteemi ei kohaldata. Hüvitise kehtivate tariifide kohta täiendavat teavet sisaldavaid voldikuid on võimalik saada sotsiaalkindlustusametilt või tööhõiveameti (Employment Service Jobcentre) kohalikest harukontoritest.

➔ Hüvitise saamiseks nõutavad tingimused

Töötaja osamakselise hüvitise saamiseks peab teil puhul olema täidetud kaks tingimust:

- esiteks peate te ühe maksuaasta jooksul kahest kontrollmaksuaastast olema tasunud 1. liigi osamakseid tuludelt, mis võrduvad vähemalt 25-kordse vastava aasta jaoks kehtestatud miinimumsissetulekuga. Seejuures ei võeta arvesse fiktiivseid osamakseid;
- teiseks peate te mõlema kontrollmaksuaasta jooksul olema maksnud reaalseid või arvestuslikke (krediteeritud) 1. liigi osamakseid tuludelt, mis võrduvad vähemalt 50-kordse vastava aasta jaoks kehtestatud miinimumsissetulekuga. Seejuures võetakse arvesse fiktiivseid osamakseid.

Maksuaasta kestab 6. aprillist kuni järgmise aasta 5. aprillini. Kontrollmaksuaastateks on tavaliselt need kaks aastat, mis lõpevad aastal, mis eelneb hüvitise taotluse esitamise aastale (mis algab jaanuari esimesel pühapäeval).

Üldjuhul ei maksta töötaja hüvitist töötuse kolme esimese päeva eest. Samuti ei maksta hüvitist juhul, kui te töötate töö otsimise ajal vähemalt 16 tundi nädalas. Kui te jäite töötuks või olete töötanud ilma arvestatava põhjusega, näiteks kui te lahkute töölt omal soovil, võidakse teie töötaja hüvitise taotlus kuni 26 nädala jooksul tagasi lükata.

Osamakseline töötaja hüvitis on individuaalne hüvitis – selle puhul ei maksta lisatasu seoses ülalpeetava elukaaslase või lapsega. Selle maksmisel ei arvestata varandusliku seisuga ega enamiku sissetulekute olemasolu,

samas on hüvitist võimalik vähendada osalise tööajaga töötamise korral. Samuti võib selle hüvitise maksmist mõjutada kutse- või isikliku kogumispensioni saamine.

Teise liikmesriigi kindlustus- või töötamisperioodi, mille puhul teie suhtes kohaldatakse selle riigi töötuskindlustuskeemi, võib võtta arvesse osamaksete tasumise nõudepuhul eeldusel, et teie suhtes kohaldatakse Ühendkuningriigi sotsiaalkindlustuskeemi (see tähendab üldjuhul, et te töötamist tööandja heaks ja seda, et teile laieneb punktis 1 osutatud 1. liigi osamaksete tasumise nõue) alates hetkest, kui te viimati saabusite või pöördusite tagasi Ühendkuningriiki. Selle tõendamiseks peate te oma taotlusele lisama vormi E301. Kui te ei saanud seda vormi enne Ühendkuningriiki saabumist, saadetakse see teile sotsiaalkindlustusameti osakonna poolt, kuhu te saadate oma taotluse.

➔ Taotluse esitamine

Kui te jääte töötuks, tuleks teil viivitamatult esitada taotlus töötaja hüvitise saamiseks – see taotlus esitatakse Suurbritannias tööhõiveameti (Employment Service Jobcentre) kohalikele harukontorile ja Põhja-Iirimaal tööhõive ja toetuste ameti (Jobs and Benefits office) kohalikele harukontorile või sotsiaalkindlustusametile. Ameti-asutuste aadresse võib küsida kohalikest postkontorist. Kogu töötusperioodi kestel peate te olema valmis väljakutse peale ilmuma vastavatesse tööhõiveametitesse. Töötaja hüvitist makstakse üldjuhul välja iga kahe nädala tagant otse teie pangakontole, samuti võib maksimine toimuda hoiukassa või postkontori vahendusel.

Kui te saate Ühendkuningriigis osamakselist töötaja hüvitist ja soovite siirduda töö otsimiseks teise liikmesriiki, tutvuge palun juhendiga „Ühenduse sotsiaalkindlustusalased õigusaktid. Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“. Samuti peaksite te teavitama teie hüvitist maksvale asutusele Ühendkuningriigist lahkumise kuupäeva niipea, kui see selgub.

2.7. Eelpensionihüvitised

Ei kohaldata. Ühendkuningriigi seadustes ei ole eelpensioni ette nähtud.

2.8. Pereküsitised

➔ Peretoetus

Peretoetus on rahaline hüvitis, mille saamiseks tekib õigus juhul, kui teie ülalpidamisel on üks või enam alla 16-aastast last või alla 20-aastast last, kes õpivad õppeasutuse päevases osakonnas (välja arvatud ülikooliõpingute või muu kõrghariduse korral) või kutseõppeasutuses, milles õppimisega ei kaasne töötasu. Hüvitis ei ole seotud osamaksete tasumisega, kuid teie ise (või teie

abikaasa või elukaaslane) ning laps peavad viibima Ühendkuningriigis. Teil (või teie abikaasal või elukaaslasel) peab samuti olema Ühendkuningriigi elamisluba ja Ühendkuningriik peab olema teie (või teie abikaasa või elukaaslase) alaline elukoht.

Kui teile (või teie abikaasale või elukaaslasele) makstakse mõne teise liikmesriigi peretoetust, kohaldatakse eraldi eeskirju. Täiendava teabe saamiseks pöörduge maksuameti peretoetuste osakonna poole (vt punkt 3).

Toetustaotlused tuleb saata Ühendkuningriigi maksu- ja tolliameti peretoetuste osakonnale (vt punkt 3), lisades taotlusele võimaluse korral laste sünnitunnistused. Taotlusvorme on võimalik saada Ühendkuningriigi maksu- ja tolliameti peretoetuste osakonnast, kohalikest teabekeskustest või sotsiaalkindlustusameti kohalikust harukontorist.

Kui teie lapsed elavad mõnes teises liikmesriigis, peate te taotlusele lisama ka vastavast liikmesriigist saadud vormi E401. Kui teil vastavat vormi ei ole, annab selle teile vastav pädev ametiasutus. Toetust makstakse üldjuhul otse teie pangakontole. Kui teie abikaasa või elukaaslane ja lapsed elavad mõnes teises liikmesriigis, võib toetuse maksmine toimuda igakuiselt pangakontole teises liikmesriigis või otsese maksekorralduse alusel teie abikaasa pangakontole.

→ Lastega seotud maksusoodustus

Tegemist on sissetulekust sõltuva hüvitisega, mille eesmärgiks on toetada lastega peresid. Seda hüvitist on võimalik taotleda juhul kui teie või teie abikaasa või elukaaslase ülalpidamisel on samas leibkonnas üks või enam alla 16-aastast last või alla 20-aastast last, kui need lapsed õpivad päevases õppevormis üldharidusõppeasutuses (välja arvatud ülikooliõpe või muu kõrgharidus) või omandavad kutseharidust, millega ei kaasne töötasu maksmist. Hüvitis ei ole seotud osamaksete tasumisega, kuid teie ja vajadusel teie abikaasa või elukaaslane peate üldjuhul viibima Ühendkuningriigis, see riik peab samuti olema teie alaline elukoht ning teil peab olema õigus selles riigis elada. Kui taotluse on esitanud abielupaar, tehakse lastega seotud maksusoodustus perekonnapeale.

On kehtestatud eritingimused, mida kohaldatakse juhul kui te töötate ise (või kui teie abikaasa või elukaaslane töötab) mõnes teises liikmesriigis või kui te saate (või kui teie abikaasa või elukaaslane saab) peretoetust või –hüvitisi teiselt liikmesriigilt. Lisateabe saamiseks pöörduge Ühendkuningriigi maksu- ja tolliameti maksusoodustuste osakonna (*Her Majesty's Revenue and Customs, Tax Credits Office*) poole, vt punkt 3.

Taotlused tuleb saata Ühendkuningriigi maksu- ja tolliameti maksusoodustuste osakonnale (vt punkt 3).

Taotlusvormid on saadaval mainitud osakonnas ja selle kohalikes teabekeskustes ning sotsiaalkindlustusameti kohalikes harukontorites.

Kui teie lapsed elavad mõnes teises liikmesriigis, peate te taotlusele lisama ka vastavast liikmesriigist saadud vormi E401. Kui teil vastavat vormi ei ole, annab selle teile vastav pädev ametiasutus. Toetuse maksmine toimub üldjuhul otse teie pangakontole. Kui teie abikaasa või elukaaslane ja lapsed elavad mõnes teises liikmesriigis, võib toetuse maksmine toimuda igakuiselt pangakontole teises liikmesriigis või otsese maksekorralduse alusel teie abikaasa pangakontole.

2.9. Mitteosamakselised rahalised erihüvitised

→ Pensionikrediit (Pension Credit)

Pensionikrediidi abil tagatakse miinimumpension üle 60-aastastele isikutele. Makstava pensioni summa sõltub teie olukorrast, muudest sissetulekutest ning säästude ja investeringute olemasolust.

→ Miinimumsissetulek (Income Support)

Miinimumsissetulek tagab minimaalsed elatusvahendid isikutele, kelle sissetulekud (sealhulgas sotsiaalkindlustushüvitised) ja vara väärtus on väiksemad õigusaktides sätestatud alammäärast. Miinimumsissetuleku põhimõtet ei kohaldata isikute suhtes, kes on võimelised täistööajaga töötama.

→ Sissetulekust sõltuv töötotsija hüvitis (Income-based Job Seeker's Allowance)

Sissetulekust sõltuv töötotsija hüvitis tagab minimaalsed elatusvahendid töötule, kelle sissetulek ja vara väärtus on väiksemad õigusaktides sätestatud alammäärast. Seda hüvitist makstakse isikule, kes on ammandanud Ühendkuningriigi osamakselise töötuskindlustushüvitistega pakutavad võimalused või kellel ei ole õigust osamakselisi hüvitisi saada.

→ Puudega isiku toimetulekutoetus (Disability Living Allowance)²

Kui te vajate füüsilise või vaimse häire tõttu personaalset abi ja hooldust või kui teil on puudest tingitult raskusi käimisega ning kui te olete taotluse esitamise ajal alla 65-aastane, on teil võimalik taotleda puudega isiku toimetulekutoetust. Toetust makstakse lisaks teistele hüvitistele ja see ei ole seotud osamaksete tasumisega. Toetust on võimalik taotleda abivajaduse tekkimisel enne 65

² Euroopa Kohtu 18. oktoobri 2007. aasta otsuse kohaselt (kohtuasi C-299/05) ei käsitleta seda toetust enam mitteosamakselise erihüvitisena, välja arvatud seoses „liikuvusega“. Ülejäänud ulatuses käsitletakse seda hüvitist rahalise haiguskindlustushüvitisena ja sellele laienevad vastavad eeskirjad.

eluaasta täitumist. Samuti peavad taotleja puhul olema täidetud Ühendkuningriigis viibimise ja alalise elamise tingimused.

Puudega isiku toimetulekutoetus makstakse toetuse saaja valikul välja kas otse pangakontole või toimub maksmine hoiukassa või postkontori vahendusel.

➔ Hooldustoetus (Attendance Allowance)

Kui te olete üle 65-aastane ja vajate füüsilise või vaimse häire tõttu teise isiku abi, võite te taotleda hooldustoetust. Toetust võib kumuleerida muude hüvitistega. Toetus ei ole seotud osamaksete tasumisega, kuid taotleja puhul peavad olema täidetud Ühendkuningriigis viibimise ja alalise elamise tingimused.

Hooldustoetus makstakse toetuse saaja valikul välja kas otse pangakontole või toimub maksmine hoiukassa või postkontori vahendusel.

➔ Hooldajatoetus (Carer's Allowance)³

Hooldajatoetus on iganädalaselt makstav hüvitis, mida makstakse isikule, kes hooldab vähemalt 35 tunni jooksul nädalas teist isikut, kes saab keskmise või raske puudega seoses puudega isiku toimetulekutoetust ja vajab personaalset abi või kes saab hooldustoetust või analoogses suuruses hooldushüvitist. Hooldajatoetuse maksmine võib mõjutada teisi samale isikule makstavaid hüvitisi – on kehtestatud sissetuleku ülempiir, samuti ei või seda toetust maksta päevases õppevormis õppivatele üliõpilastele. Toetus ei ole seotud osamaksete tasumisega, kuid taotleja puhul peavad olema täidetud Ühendkuningriigis viibimise ja alalise elamise tingimused.

Hooldajatoetus makstakse toetuse saaja valikul välja kas otse pangakontole või hoiukassa vahendusel või mõnel muul viisil.

³ Euroopa Kohtu 18. oktoobri 2007. aasta otsuse kohaselt (kohtuasi C-299/05) ei käsitleta seda toetust enam mitteosamakselise erihüvitisena. Seda hüvitist käsitletakse rahalise haigushüvitisena ja sellele laienevad vastavad eeskirjad.

Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed

Sotsiaalkindlustusameti kohalikest harukontoritest ja Jobcentre Plus büroodest on võimalik saada täiendavat teavet kindlustusõiguse tingimuste ja Ühendkuningriigis makstavate rahaliste hüvitiste kohta. Sotsiaalkindlustusameti lähima harukontori aadressi on võimalik küsida kõikidest postkontoritest.

- Teabenõue selle kohta, kuidas mõjutab kahes või enam liikmesriigis saadud kindlustusstaaz teie pensione ja muid hüvitisi, tuleb saata järgmisel aadressil:

Suurbritannias (Inglismaal, Šotimaal, Walesis):

Department for Work and Pensions
International Pension Centre
Newcastle upon Tyne
Ühendkuningriik
NE98 1BA
Tel: (44-191) 218 77 77
E-post: TVP IPC Customer Care@thepension-service.gsi.gov.uk

Lisateavet võib saada ka tööhõive- ja pensioniministeriumi veebilehelt
<http://www.dwp.gov.uk>

Põhja-lirimaa:

Department for Social Development
Network Support Branch (Overseas)
Level 3, James House
2-4 Cromac Avenue
Gasworks Business Park
Belfast
BT7 2JA
Ühendkuningriik
Tel: (353-28) 9052 2117

- Peretoetuste kohta võib saada teavet:

Internetist aadressil: <http://www.hmrc.gov.uk>
või Ühendkuningriigi maksu- ja tolliameti peretoetuste osakonnast:

Her Majesty's Revenue and Customs
Child Benefit Office
PO Box1
Newcastle Upon Tyne
NE88 1AA
Ühendkuningriik
Tel: 0845 302 1444

Kui te elate väljaspool Ühendkuningriiki, siis helistage telefonil (44 191) 225 10 00.

- Lastega seotud maksusoodustuse kohta võib saada täiendavat teavet:
Internetist aadressil

<http://www.hmrc.gov.uk/taxcredits>

või Ühendkuningriigi maksu- ja tolliameti maksusoodustuste osakonnast:

Her Majesty's Revenue and Customs
Tax Credit Office
Preston
PR1 OSB
Ühendkuningriik
Tel: 0845 300 3900 (Inglismaa, Šotimaa ja Wales)
Tel: 0845 603 2000 (Põhja-lirimaa)

Kui te elate väljaspool Ühendkuningriiki, siis helistage telefonil (44-289) 080 83 16.

Täiendava teabe saamiseks Ühendkuningriigis pakutavate tervishoiuteenuste ja neile juurdepääsu kohta, võite te pöörduda kohaliku esmaabikeskuse (PCT) poole [Šotimaal tervishoiuameti usaldusasutuste (Health Board) poole]. Kohaliku esmaabikeskuse telefoninumbrit võib küsida tasuta meditsiiniinfo telefoninumbri (Freephone Health Information Service) 0800 4647 (või Šotimaal 0800 2242424).

Kohaliku esmaabikeskuse [Šotimaal tervishoiuameti usaldusasutuste (Health Board)] numbrit võib samuti küsida tasuta meditsiiniinfo telefoninumbri 0800 665544 (või Šotimaal 0800 224488).

Lisateabe saamiseks tervishoiuteenuste kohta Põhja-Irimaal pöörduge üldteenuste ameti (Central Services Agency) poole aadressil 2 Adelaide Street, Belfast BT2 8DQ (telefon 028 90324431).

Euroopa Komisjon

**Liikuvus Euroopas (Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)
Sotsiaalkindlustusõigused Ühendkuningriigis – Seisuga 21. märts 2006**

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2009 – 18 lk – 21 x 29,7cm

ISBN 92-79-04061-8

Kuidas ELi trükiseid tellida?

Väljaannete talituse trükiseid saab tellida veebipõhisest raamatupoest EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>) või Teie valitud müügiesindusest.

Meie ülemaailmse müügivõrgu kõikide esinduste nimekirja tellimiseks saatke faks numbril (+352) 2929 42 758.

http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/publications_en.htm

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi **trükiseid** saab alla laadida aadressilt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/index_en.cfm

Kasutajaks saab registreeruda tasuta aadressil:

http://ec.europa.eu/employment_social/sagapLink/dspSubscribe.do?lang=en

ESmail, on tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi elektrooniline teabeleht.

Tellida saab veebilehelt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/news/esmail_en.cfm

<http://ec.europa.eu/social>

